

Verslag gesprek met de Kenniskring zorg en wonen

Dit gesprek vond plaats in het kader van praktijkonderzoek van het Netwerk Amsterdamse Stadsdorpen. Dit onderzoek wordt gesteund door Cliëntenbelang Amsterdam vanuit de coalitie Amsterdam Vitaal en Gezond. Aanwezigen bij het gesprek: Daan van den Briel, Marjan Stomph, Sjaak Blenk en Jasper Klapwijk.

Samenvatting

De Kenniskring Zorg en Wonen van de samenwerkende Amsterdamse Stadsdorpen is opgericht in 2013. De aanleiding was de komende invoering van de Wmo. Snel bleken er in een aantal Stadsdorpen ook vele vragen ten aanzien van wonen. De Kenniskring had als doel zich goed te informeren over deze zaken, een mening te vormen vanuit het burgerperspectief, gesignaleerde problemen op velerlei wijzen te adresseren bij bestuurders en professionals op deze terreinen en kennis stadsbreed te delen. In de periode 2014 tot 2019 organiseerde de Kenniskring jaarlijks een uitwisseling rond deze thema's waar afgevaardigden van bijna alle stadsdorpen aanwezig waren. Veelvuldig is er contact met gemeentelijke diensten en professionals onderhouden. Kennis is ook digitaal gedeeld zoals op de site van het Netwerk Amsterdamse Stadsdorpen. Daarnaast werden praktische zaken aangepakt, zoals een proef met de tussentrede in portiekwoningen. Sinds 2022 is de Kenniskring vooral actief als netwerk.

Het gesprek vindt plaats in het kader van het praktijkonderzoek van het Netwerk Amsterdamse Stadsdorpen. Dit onderzoek wordt gesteund door Cliëntenbelang Amsterdam vanuit de coalitie Amsterdam Vitaal en Gezond. De Kenniskring Zorg en Wonen van de samenwerkende Amsterdamse Stadsdorpen is opgericht in 2013. In de Kenniskring Zorg en Wonen zijn, in 2024, een aantal mensen vanuit diverse stadsdorpen actief rond het thema wonen en zorg, (o.a. uit Wetering+, Rivierenbuurt, Centrum-Oost en een lid op persoonlijke titel). In de loop der jaren hebben er mensen uit veel andere Stadsdorpen een bijdrage geleverd. Sinds 2022 is de Kenniskring vooral een kennisnetwerk.

De Kenniskring begon, vanaf de beginperiode van de Amsterdamse stadsdorpen, als Kenniskring Zorg. Gezien de samenhang van zorgproblemen met woonproblemen en zeker vanwege het beleid Langer Thuiswonen werd de naam al snel Zorg en Wonen. In de periode 2014 tot 2019 organiseerden de Kenniskring jaarlijks een uitwisseling op deze thema's. Daarbij waren zo'n 25 afgevaardigden van Stadsdorpen aanwezig om zich te laten informeren, kennis te delen of mee te denken. De belangrijkste ontwikkeling in de beginperiode was de taaie materie rond de invoering van de nieuwe WMO in 2015. De Kenniskring sprak bovendien met belangrijke partners als Cliëntenbelang Amsterdam, en de gemeente afdeling zorg en met professionals verantwoordelijk voor de transitie over

knelpunten die zich voordeden. Ook had de Kenniskring een actieve rol, op verzoek van Clientenbelang, bij de vormgeving van de Buurteams in de stad.

Naast bijeenkomsten en terrugkoppeling naar de systeemwereld pakte de Kenniskring zaken ook praktisch aan. Er werd een handleiding Hulp bij het aanvragen van wijkzorg ontwikkeld voor het voorbereiden vkeukentafelgesprekken door de leden van de stadsdorpen en keukentafeltheater. Voor drie stadsdorpen voerden leden van de Kenniskring keukentafeltheater op om stadsdorpers te laten ervaren wat er gebeurt in zo'n gesprek en hoe belangrijk goede voorbereiding is. Een andere praktische zaak was de proef met de tussentreden, met een onderzoek uitgevoerd door studenten van de HVA, die in 2017 werd afgerond. Deze proef is uitgevoerd om de vooronderstelling van de dienst wonen te onderzoeken dat tussentreden valgevaar voor medebewoners en brandgevaar op zouden leveren. De uitkomst van het gebruik van tussentreden was positief: er is geen gevaar voor medebewoners. Aedes, de vereniging voor woningcorporaties, heeft dan ook de uitkomsten van de proef in den lande gedeeld.

Het netwerk ontwikkelde door de systematische terugkoppeling naar de gemeentelijke diensten in de loop van de tijd goede relaties met zowel de afdeling wonen als de afdeling OJZ van de gemeente Amsterdam. De kenniskring bundelde veel ervaringskennis over aanvraag en levering van zorg en over woonproblemen.

Er werd op basis daarvan schriftelijk gereageerd op beleidstukken en soms ingesproken. Met ambtenaren waren regelmatig gesprekken en er werden door hen zaken opgepikt ter verbetering. De Kenniskring kreeg daar ook waardering voor van de gemeente. De Kenniskring blijft echter kritisch. Het belangrijkste kritiekpunt is dat het beleid gericht blijft op de komende generaties waardoor de huidige generatie senioren en hun problemaitek onderbelicht blijft. Juist de oudere ouderen in de stadsdorpen maakten zich intussen zorgen over de moeilijk verkrijgbare zorg in de wijk en woonproblemen. In het algemeen blijft de woonsituatie van ouderen het grootste probleem, naast toegankelijkheid van de zorg, terwijl het welzijnsbeleid redelijk goed loopt.

Ook met het oog op de toekomst blijven de leden van het Kennisnetwerk kritisch over de ontwikkelingen in de zorg. IZA en GALA lijken vooral gericht op de medische zorg en de eerste lijn, waar er weinig geld naar wijkzorg en Buurteams gaat. Zij pleiten voor creatieve oplossingen zoals onderzoek naar vorming van wooncirkels, gespikkeld wonen met name in oude stadswijken bijv. De Pijp/Rivierenbuurt en initiatieven als Zorgen voor Morgen, gestart door de Stadsdorpen Wetering+ en Centrum Oost. Overigens is een aandachtspunt bij deze vormen van onderlinge hulp dat zeer aangedane ouderen weinig aan begeleiding hebben; zij hebben intensievere zorg nodig.

Bij complexe hulpvragen blijft een professional onontbeerlijk. Daarnaast kan deskundigheidsbevordering van burgers die gesprekken voeren en lichte hulp bieden, noodzakelijk zijn; zo kunnen stadsdorpen bijvoorbeeld voorlichting gericht op zorg geven bij een felicitatiebezoek. Verder kunnen stadsdorpen met Buurteams meedenken vanuit de rol van de burger en vanuit ervaringsdeskundigheid, zoals nu gebeurt in De Pijp/ Rivierenbuurt.

De gemeente en initiatieven zoeken elkaar wel op maar vinden elkaar niet altijd. De verhouding verschilt van buurt tot buurt. Een probleem is de constante wisseling van gebiedsmakelaars en andere contactpersonen in de buurt. De versnippering is groot: elke buurt heeft op elk domein eigen problemen en praktijken. Overigens is continuïteit ook een probleem aan de zijde van de stadsdorpen. Bij zorg en welzijn kunnen de contacten tussen gemeente en bewoners in de buurt goed overgedragen worden; op het domein wonen ontstaan de grootste problemen, met name op het gebied van toegankelijkheid en eenzaamheid ten gevolge van de woonsituatie.

Initiatieven vanuit de stadsdorpen op het gebied van wonen slaagden tot nu toe niet. Zo lukte het wel om met de gemeente in gesprek te komen over de tussentreden als oplossing voor traplopen. Maar de gemeente Amsterdam vergoedt deze tot op de huidige dag niet uit de Wmo. Vanuit de stadsdorpen kwamen verder initiatieven voor 'gespikkeld wonen' (Wetering+) en wooncirkels (Rivierenbuurt en De Pijp). De activiteiten van de gemeente rond de Lang Leven Thuisflats zijn positief, maar vormen een pleister op een slagaderlijke bloeding. Het aantal ouderen dat problemen zal krijgen, staat niet in verhouding tot de oplossing.

Bovendien is de gemeente te positief over de mogelijkheden van informele zorg bij ouderen met grote gezondheidsproblemen. De grijze druk wordt zo groot dat alle registers open moeten: voorrang voor ouderen op toegankelijke woningen (selectie aan de poort), nieuwe vormen van geclusterd wonen, met een mix van jong en oud en 24-uurs zorg voor oudere ouderen, gespikkeld wonen én wooncirkels, zowel bij corporatiewoningen als VvE's en coördinatie van informele zorg vanuit de Buurtteams. Daar liggen de uitdagingen voor de stadsdorpen in de toekomst.

Amsterdam, 28 maart 2024